

RUTA URBANA

ALPATRÓ - PELS CARRERS DE LA MEMÒRIA

IA VAL DE
GAILINGRA
TURISME

LA CLAU QUE OBRI LA PORTA A LES NOSTRES LLARS...

Lligat amb la idea de recuperació de la Memòria Oral de la Vall, vaig encetar fa uns anys l'elaboració d'unes rutes urbanes dels diferents pobles de la Vall. Mitjançant entrevistes a la gent major dels nostres pobles, recollint tradicions i acudits he anat configurant un itinerari vital sobre els diferents racons que configuren els nostres pobles.

El sentit de les rutes el representa molt bé la clau que obri la porta de les nostres llars, vos convida a entrar en un món ple de secrets amagats, d'històries que la gent xiuxiuejava al voltant de llar, històries centenàries que estan a punt de desaparèixer i que he intentat rescatar de l'oblit i oferir-vos-les.

*La Vall, estiu del 2022
Vicent Puig i Gascó*

LA LLAVE QUE ABRE LAS PUERTAS DE NUESTROS HOGARES...

Junto a la idea de recuperación de la Memoria Oral del Valle, comencé hace unos años la elaboración de unas rutas urbanas de los diferentes pueblos del Valle. Mediante entrevistas a la gente mayor de nuestros pueblos, recogiendo tradiciones y chistes he ido configurando un itinerario vital sobre los diferentes rincones que configuran nuestros pueblos.

El sentido de las rutas lo representa muy bien la llave que abre la puerta de nuestros hogares, y os invita a entrar en un mundo lleno de secretos escondidos, de historias que la gente cuchicheaba alrededor del hogar, historias centenarias que están a punto de desaparecer y que he intentado rescatar del olvido y ofrecéros las.

*La Vall, verano de 2020
Vicent Puig i Gascó*

THE KEY THAT OPENS THE DOOR TO OUR HOMES...

Led by the idea of recovering the Oral Tradition of the Valley, a few years ago I began to draw up some urban routes through the Valleys' villages. Through interviews with the elderly people of our villages, collecting traditions and jokes, I have been configuring a route around the different and essential corners that make up our villages.

The meaning of the routes is well represented by the key that opens the door to our homes. It invites you to enter a world full of hidden secrets, of stories that people whispered around the house, centuries-old stories that are about to disappear and that I have tried to rescue from oblivion and offer to you.

*The Valley, Summer, 2020
Vicent Puig i Gascó*

LA CLÉ QUI OUVRE LES PORTES DE NOS FOYERS...

Parallèlement à l'idée de récupérer la Mémoire Orale de la Vallée, j'ai commencé il y a quelques années à élaborer des parcours urbains dans les différents villages de la Vallée. En rencontrant les personnes âgées de nos villages, en recueillant auprès d'eux des traditions et des anecdotes, j'ai mis au point un itinéraire incontournable avec les différents recoins qui composent nos villages.

Le sens des itinéraires est très bien représenté par la clé qui ouvre la porte de nos maisons, et vous invite à entrer dans un monde fait de secrets cachés, d'histoires que les gens murmuraient autour de l'âtre, d'histoires séculaires qui sont sur le point de disparaître et que j'ai essayé de sauver de l'oubli pour vous les offrir.

*La Vall, Été 2020
Vicent Puig i Gascó*

| VAL. | La Vall de Gallinera constitueix una de les valls interiors de la Marina Alta transversals a la mar, té forma allargada en forma de corredor amb direcció sud-oest nord-est, en la qual naix i transita el riu Gallinera. La Vall gaudeix d'un microclima especial que li permet una gran diversitat bioclimàtica i botànica, es troba delimitada per dues serralades, al nord la serra del Mirant, i al sud, la serra Foradada. La Vall de Gallinera constitueix un corredor natural que comunica l'interior des de Villena fins a la costa de Dénia, un corredor perfectament custodiat per diferents castells i torres de defensa. L'origen del topònim prové del que els àrabs anomenaven Galinar, és un mot preromà format per KAL + INAR, on KAL significa roca, penya i INAR significa tall, obertura, forat: "la roca o penya foradada". Històricament, la Vall de Gallinera ha estat dividida en dos senyorius, la Baronia de Gallinera, pertanyent als Borja des de 1487, i la Baronia d'Alcalà i Benissili, lligada a la nissaga dels Català de Valeriola. La unificació dels dos territoris en un sol terme municipal tindrà lloc al voltant de 1838.

| CAS. | La Vall de Gallinera constituye una de la valles interiores de la Marina Alta transversales al mar, tiene forma alargada en forma de corredor, con orientación suroeste nordeste, en la cual nace y transita el río Gallinera. La Vall disfruta de un microclima especial que le permite una gran diversidad bioclimática y botánica, se encuentra delimitada por dos cordilleras, en el norte la sierra de l'Almirant, y en el sur, la sierra Foradada. La Vall de Gallinera constituye un corredor natural que comunica el interior desde Villena hasta la costa de Dénia, un corredor perfectamente custodiado por diferentes castillos y torres de defensa. El origen del topónimo proviene del que los árabes denominaban Galinar, es una palabra prerromana formada por KAL + INAR, donde KAL significa roca, peña, y INAR significa corte, apertura, agujero: "la roca o peña agujereada". Históricamente, la Vall de Gallinera ha sido dividida en dos señoríos, la Baronía de Gallinera, perteneciendo a los Borgia desde 1487, y la Baronía de Alcalà y Benissili, ligada al linaje de los Català de Valeriola. La unificación de los dos territorios en un solo término municipal tendrá lugar alrededor de 1838.

| ENG. | La Vall de Gallinera is one of the inland valleys of the Marina Alta region, set at a right angle to the coast. It has an elongated shape, in the form of a corridor on a southwest to northeast axis, where the Gallinera River, an intermittent watercourse, has its source and flows. La Vall de Gallinera has a special microclimate that ensures great bioclimatic and botanical diversity. It is delimited by two mountain ranges (La Serra de l'Almirant to the north and La Serra Foradada to the south) and is a natural corridor that connects the inland area of Villena to the coast of Dénia, a corridor which was perfectly guarded by various castles and defence towers. The origin of the toponym comes from what the Arabs called Galinar, a pre-Roman word formed by KAL + INAR, whereby KAL means rock or crag and INAR means cut, opening, gap or hole: "the rock with a hole in it". Historically, La Vall de Gallinera was divided into two lordships, the Barony of Gallinera, belonging to the Borgia family since 1487, and the Barony of Alcalà and Benissili, linked to the lineage of the Català de Valeriola family. The unification of the two territories into a single municipal district took place around 1838.

| FRA. | La Vall de Gallinera est l'une des vallées intérieures de la Marina Alta transversales à la mer. Elle a une forme allongée en forme de corridor, avec une orientation sud-ouest nord-est, dans laquelle la rivière Gallinera prend sa source et s'écoule. La Vall bénéficie d'un microclimat particulier qui lui confère une grande diversité bioclimatique et botanique. Elle est délimitée par deux chaînes de montagnes, au nord la sierra de l'Almirant, et au sud, la sierra Foradada. La Vall de Gallinera constitue un couloir naturel qui relie l'intérieur des terres de Villena à la côte de Dénia, un couloir parfaitement gardé par différents châteaux et tours de défense. L'origine du toponyme remonte à la dénomination de Galinar par les Arabes, un mot pré-romain formé de KAL + INAR, où KAL signifie roche, rocher, et INAR signifie coupe, ouverture, trou : "la roche ou le rocher perforé". D'un point de vue historique, la Vall de Gallinera a été divisée en deux seigneuries : la Baronnie de Gallinera, appartenant aux Borgia depuis 1487, et la Baronnie d'Alcalà et Benissili, rattachée à la lignée des Català de Valeriola. L'unification des deux territoires en un seul territoire communal s'est produite vers 1838.

LA CREU DE TERME

| VAL. |

LA CREU DE TERME

Situada l'inici de l'antic camí d'entrada al poble per la via que anomenem la Fillola de Baix, segurament confluiria el camí reial que entraria pel camí de les Hortes i de la Font Vella. Aquesta creu de Terme, l'original de la qual data de principis del segle XVIII, fou tombada durant la guerra Civil. Després de la guerra, s'hi col·locà una de pedra tosca, costejada per Na Maria Sastre i Seguí, "la senyoreta", que també va desaparèixer a causa d'una ventada. Les peces de la creu original van restar disperses en els marges dels bancals del voltant. L'any 1993, Vicent Marí i Roig i Vicent Puig i Gascó, les van trobar seguint diverses indicacions. Les creus de terme tenien un caràcter protector, però també evangelitzador, especialment en les valls morisques com aquesta.

| CAS. |

LA CREU DE TERME (CRUZERO)

Situada en el inicio del antiguo camino de entrada al pueblo por la vía que denominamos la Fillola de Baix, donde seguramente confluiría el camino real que entraría por el camino de las huertas y de la Font Vella. Esta cruz de Término, la original sería de principios del siglo XVIII, fue tirada durante la Guerra Civil. Después de la guerra, se colocó una de piedra tosca, costeada por doña Maria Sastre i Seguí, "la señorita", que también desapareció a causa de unas fuertes rachas de viento. Las piezas de la cruz original quedaron dispersas en los muros de los bancales próximos. El año 1993, Vicent Marí i Roig y Vicent Puig i Gascó, las encontraron siguiendo varias indicaciones. Las cruces de término tenían un carácter protector, pero también evangelizador, especialmente en los valles moriscos como este.

| ENG. |

THE WAYSIDE CROSS

This cross is located at the beginning of the old entrance to the village by way of the road called La Fillola de Baix, where it probably converged with the royal road, which must have entered from Camí de les Hortes and from the Font Vella spring. The original cross, dating from the early 18th century, was toppled during the Spanish Civil War. Later, during the post-war period, a cross made out of pumice stone was erected, paid for by Maria Sastre i Seguí, "la senyoreta", but it fell down due to strong winds. The pieces of the original cross had been scattered across several terraced pieces of land, incorporated into the stone walls. In 1993, Vicent Mari i Roig and Vicent Puig i Gascó found the pieces, thanks to the information given by some inhabitants. The wayside crosses used to be erected as a form of protection, but also for evangelising, especially in the Moorish valleys like this one.

| FRA. |

LA CREU DE TERME (CROIX DE CHEMIN)

Cette croix de chemin est située au début de l'ancien chemin menant au village, le long de la route connue sous le nom de la Fillola de Baix, où convergeait probablement la route royale qui devait entrer par le chemin des huertas et de la Font Vella. La croix de chemin d'origine, qui devait dater du début du XVIIIe siècle, fut détruite pendant la guerre civile. Après la guerre, une croix en pierre brute a été érigée, financée par doña Maria Sastre i Seguí, "la señorita". Cette croix a également disparu en raison de fortes rafales de vent. Les morceaux de la croix d'origine sont éparpillés sur les murs des terrasses voisines. En 1993, Vicent Mari i Roig et Vicent Puig i Gascó, les ont trouvés en suivant diverses indications. Les croix de chemin avaient un rôle de protection, mais aussi d'évangélisation, surtout dans les vallées mauresques comme celle-ci.

LES COVES

| VAL. |

LES COVES

Ens trobem davant del Centre Social Joan Pellicer (etnobotànic de Bellreguard molt estimat a la Vall per donar a conèixer la seua riquesa botànica), a mà dreta observem les restes d'una antiga pedrera, anomenada popularment la 'Cantera' de les Coves. Aquesta pedrera s'explotà entre els anys 70 i 90 del segle passat. L'empresa extreia lloses de pedra per la construcció de marges en xalets en la costa de Xàbia i els voltants. D'aquest treball sorgí una colla de marginadors que perdurarien en el temps. Alhora, fou un motor de l'economia local, feu pujar els jornals de la gent, que només estava dedicada a la terra o treballava en la pedrera del Marbre, al congost de l'entrada de la Vall, prop de la fita de terme amb l'Atzúbia.

| CAS. |

LAS CUEVAS

Nos encontramos en el Centro Joan Pellicer (etno-botánico de Bellreguard muy querido en el Valle por dar a conocer su riqueza botánica), a la derecha observamos los restos de una antigua cantera, denominada Cantera de las Cuevas. Esta cantera se explotó entre los años 70 y 90 del siglo pasado. La empresa extraía losas de piedra para la construcción de muros de chalets en la costa de Xàbia y alrededores. De este trabajo surgió una cuadrilla especializada en la construcción de muros de piedra seca que perdurarían en el tiempo. A la vez, fue un motor de la economía local, subiendo los jornales de la gente, ya que solo se dedicaba a la tierra o trabajaba en la cantera del mármol, en el desfiladero de la entrada del Valle, cerca del término de l'Atzúbia.

| ENG. |

LES COVES (CAVES)

We are at the Joan Pellicer Centre (Bellreguard's ethno-botanical centre, which is popular in the Valley for its botanical wealth). On the right we can see the remains of an old quarry, called the Quarry of the Caves. This quarry was in operation between the 1970s and 1990s. The company extracted stone slabs for the construction of margins of villas on the coast of Xàbia and its surroundings. From this work emerged a group of stone makers (workers who specialise in the construction of territorial margins, usually out of stone), who would endure through time. Together with this, it was a driving force in the local economy, raising people's wages, since they only worked with the land or in the marble quarry, in the gorge at the entrance to the Valley, near the municipality of l'Atzúbia.

| FRA. |

LES COVES (GROTTES)

Nous sommes au Centre Joan Pellicer (ethnobotaniste de Bellreguard très apprécié dans la Vallée pour divulguer sa richesse botanique). A droite, nous pouvons voir les vestiges d'une ancienne carrière, appelée Cantera de las Cuevas. Cette carrière a été exploitée entre les années 70 et 90 du siècle dernier. L'entreprise extrayait des dalles de pierre pour la construction des murs des pavillons sur la côte de Xàbia et dans les environs. De ce travail est né un groupe de artisans bâtisseurs en pierres sèches qui perdura dans le temps. Ce fut également un moteur de l'économie locale, permettant d'augmenter les salaires des travailleurs qui jusqu'alors travaillent uniquement la terre ou dans la carrière de marbre, à l'entrée de la Vallée, près de la commune de l'Atzúbia.

LA FILLOLA DE BAIX

| VAL. |

LA FILLOLA DE BAIX

L'Era de Dalt ha estat el nom tradicional de la plaça d'entrada al poble. Després de la Guerra, el nom li fou canviat per plaça de la Creu, que abastava des de la creu fins a la mateixa plaça. Quan entrem a la plaça haurem deixat a mà esquerra l'antiga escola dels Cagons, als quals els feia escola Dolores Morell Alemany.

Aquesta plaça amaga històries com la d'una dona que va morir per un llamp al s. XIX, en la casa del ti Carmelo, o l'antiga Barberia de Fernando Mialaret, barber, dentista i practicant sense anestèsia. Al centre hi hauria la Carnisseria dels Xona, botiga i taverna, des de temps antic, i a l'esquerra, on està el carrer de la Pilota hi hauria l'Almàssera del comú o del poble, segurament l'antiga almàssera senyorial.

| CAS. |

LA 'FILLOLA' DE ABAJO

'La era de arriba' es el nombre tradicional de la plaza de entrada al pueblo. Después de la Guerra, el nombre se cambió por plaza de la Cruz, ya que iba desde la cruz hasta la misma plaza. Cuando entramos en la plaza hemos dejado a mano izquierda la antigua escuela de los Cagons (los más pequeños), a los que daba clase Dolores Morell Alemany.

Esta plaza esconde historias como la de una mujer que murió por un rayo en el s. XIX, en la casa del ti Carmelo; o la antigua Barbería de Fernando Mialaret, barbero, dentista y practicante sin anestesia. En el centro estaba la Carnicería de los Xona, tienda y tasca, desde tiempo antiguo, y a la izquierda, donde está la calle de la Pilota estaba la almazara del común o del pueblo, seguramente la antigua almazara señorial.

| ENG. |

LA FILLOLA DE BAIX

L'Era de Dalt was the traditional name of the village entrance square. After the Spanish Civil War, it was renamed Plaça de La Creu, as an area that stretched from the cross to the square itself. When entering the square, on the right-hand side there is a house that was the school for the little ones, or "cagons", taught by Dolores Morell Alemany.

This square has many stories, like the one about the woman who died in Uncle Carmelo's house at the end of the 19th century, due to lightning during a thunderstorm, or the stories about the old barber shop run by Uncle Fernando Mialaret, who worked as a barber, dentist and practitioner, extracting teeth without anaesthesia. At the centre of the square there is a house with a sundial that was an old shop and tavern, and then a butcher's shop belonging to the Xona family. To the left, on the corner with Carrer de la Pilota, is where the old village mill stood, which was probably the historical mill belonging to the feudal lordship.

| FRA. |

LA 'FILLOLA' EN DESSAUS

'La era de arriba' est le nom traditionnel donné à la place située à l'entrée du village. Après la guerre, le nom a été remplacé par celui de plaza de la Cruz, étant donné qu'elle s'étend de la croix jusqu'à la place. En entrant sur la place, nous passons devant l'ancienne école des Cagons (les plus petits) sur la gauche, dont l'institutrice était Dolores Morell Alemany.

Cette place recèle des histoires telles que celle d'une femme terrassée par la foudre au XIXe siècle, dans la maison de Ti Carmelo; ou l'ancienne boutique du barbier Fernando Mialaret, barbier, dentiste et praticien sans anesthésie. Au centre se trouvait la boucherie de la famille Xona, magasin et bistrot, depuis les temps anciens, et à gauche, là où se trouve la rue de la Pilota, se trouvait le moulin à huile du village, probablement l'ancien moulin à huile seigneurial.

EL RAVAL I EL CASTELLÓT

EL RAVAL I EL CASTELLÓT

Anant cap al carrer del Raval, ens trobarem amb un carrer estret i costerut. Cada any, quan passa la processó de festes, la gent resta pendent per si el Crist de la Fe podrà fer el trajecte sense cap incident. Totes les cases, aprofitant el desnivell entre carrer i solars tenen celler, en la part posterior. Ací hi hagué un estanc, que a la jubilació dels seus propietaris, Àngel Seguí i la seua muller Josefa Alcaraz d'Alcalà de la Jovada, passà al Bar Emilio.

Cap a l'esquerra i pujant una costereta, descobrim el Marge, amb una vista espectacular a la muntanya i la torre musulmana andalusina del s.XIII, situada a l'altre costat del barranc, anomenada el Castellot. Fou construïda davant la proximitat de la conquesta de Jaume I, per a servir de refugi i torre de guaita contra els invasors cristians.

EL RAVAL Y EL CASTELLÓT

Yendo hacia la calle del Raval, nos encontraremos con una calle estrecha y empinada. Cada año, cuando pasa la procesión de fiestas, la gente está pendiente por si el Cristo de la Fe podrá hacer el trayecto sin ningún incidente. Todas las casas, aprovechando el desnivel entre la calle y los solares tienen bodega, en la parte posterior. Aquí hubo un estanco, que con la jubilación de sus propietarios, Àngel Seguí y su mujer Josefa Alcaraz de Alcalà de la Jovada, pasó al Bar Emilio.

Hacia la izquierda y subiendo una cuesta, descubrimos el Marge (muro de piedra), con una vista espectacular a la montaña y la torre musulmana andalusí del s.XIII, situada al otro lado del barranco, denominada el Castellot. Fue construida ante la conquista de Jaime I, para servir de refugio y torre de vigía contra los invasores cristianos.

EL RAVAL AND EL CASTELLÓT

When you get to Carrer del Raval, you find a narrow and steep street. Every year, during the religious procession, people watch to see if the Christ of the Faith will be able to make the journey without any kind of incident. All the houses here have cellars, taking advantage of the difference in altitude between the street and the plots. This was where the village's last tobacco shop was located, which was transferred to Bar Emilio after the owners (Àngel Seguí and his wife, Josefa Alcaraz from Alcalà de la Jovada) retired.

Turning left and going up a slight ramp, you get the chance to discover El Marge, with its spectacular view of the mountains and of the Muslim tower located on the other side of the ravine, called the Castellot. It was constructed during the 13th century, while King Jaume's Christian conquest was nearing, and with the clear function of being a watchtower and a place of collective refuge.

LE RAVAL ET LE CASTELLÓT

En direction de la rue du Raval, vous trouverez une rue étroite et raide. Chaque année, lorsque la procession des fêtes défile dans cette rue, les gens gardent un œil sur le Cristo de la Fe en espérant que le trajet se passe sans incident. Toutes les maisons, profitant du dénivelé entre la rue et les parcelles, ont des caves à l'arrière. Autrefois, il y avait ici un bureau de tabac qui est devenu le Bar Emilio, quand ses propriétaires, Àngel Seguí et son épouse Josefa Alcaraz de Alcalà de la Jovada ont pris leur retraite.

À gauche et en montant une côte, on découvre le Marge (mur de pierre), avec une vue spectaculaire sur la montagne et la tour andalouse musulmane du XIIIe siècle, située de l'autre côté du ravin, dénommée le Castellot. Elle a été construite avant la conquête de Jaime I, pour servir de refuge et de tour de guet contre les envahisseurs chrétiens.

MUSEU ETNOLÒGIC L'ALMÀSSERA DELS MOLTÓ

| VAL. |

MUSEU 'L'ALMÀSSERA DELS MOLTÓ'

Agafarem un carrer estret, a la mà esquerra de la plaça, que ens portarà a l'Almàssera, passant per davant de l'antiga botiga d'ultramarins de Presentació Gascó i Jose Maria Alemany Mialaret, conductor de l'autobús de La Española, la fàbrica alcoiana d'olives farcides d'anxova. Aquestes treballadores, perquè totes eren dones, eixien cada dia d'Alpatró vers Alcoi, durant els anys 60 i 70 del segle passat.

L'almàssera fou comprada i restaurada per uns 30 voluntaris d'Alpatró, hui en dia cedida a la Unió Cultural de la Vall de Gallinera i convertida en Museu (+info: Ajuntament). Aquesta almàssera formava part d'una casa, la dels Bella, on també hi havia un forn de pa, el Forn del Bella o dels Gascó, que encara en conserva l'estructura.

| CAS. |

MUSEO 'L'ALMÀSSERA DELS MOLTÓ' (ALMAZARA)

Cogeremos una calle estrecha, a mano izquierda de la plaza, que nos llevará a L'Almàssera, pasando por ante la antigua tienda de ultramarinos de Presentación Gascó y Jose María Alemany Mialaret, conductor del autobús de La Española, la fábrica alcoyana de olivas rellenas de anchoa. Estas trabajadoras, porque todas eran mujeres, salían cada día de Alpatró hacia Alcoy, durante los años 60 y 70 del siglo pasado.

La almazara fue comprada y restaurada por unos 30 voluntarios de Alpatró, hoy en día cedida a la Unión Cultural de Vall de Gallinera y convertida en museo (+info: Ayuntamiento). Esta almazara formaba parte de una casa, la de los Bella, donde también había un horno de pan, el horno del Bella o de los Gascó, que todavía conserva la estructura.

| ENG. |

THE MOLTÓ MILL MUSEUM (OLIVE MILL)

By taking a narrow street on the left of the square, you go to the olive mill by passing in front of the old grocery store run by Presentació Gascó and José Maria Alemany Mialaret, the driver of the bus of La Española, a factory in Alcoy which made stuffed olives. A handful of female workers from La Vall de Gallinera took this bus every morning from Alpatró, during the sixties and seventies, headed for Alcoy.

The Moltó Mill Museum is owned by Unió Cultural d'Amics i Amigues de La Vall de Gallinera. It was initially bought and restored by around thirty volunteers from Alpatró and then converted into a museum (for more information, get in touch with the Town Hall). This mill was part of a house, belonging to the Bella family, which also had a bread oven, the Bella or Gascó bakery, which still retains its structure.

| FRA. |

MUSÉE 'L'ALMÀSSERA DELS MOLTÓ' (MOULIN À HUILE)

Nousemprunterons une rue étroite, à gauche de la place, qui nous mène à L'Almàssera, en passant devant l'ancienne épicerie de Presentación Gascó et Jose Maria Alemany Mialaret, chauffeur du bus de La Española, la fabrique d'olives farcies aux anchois d'Alcoy. Ces ouvrières, qui étaient toutes des femmes, partaient chaque jour d'Alpatró à Alcoy, dans les années 60 et 70 du siècle dernier.

Le moulin à huile a été acheté et restauré par une trentaine de bénévoles d'Alpatró. Aujourd'hui, il a été cédé à l'Unión Cultural de Vall de Gallinera et transformé en musée (+info: Mairie). Ce moulin à huile faisait partie d'une maison, celle de la famille Bella, où il y avait également un four à pain, le four du Bella ou des Gascó, qui conserve encore sa structure.

LES ÈRES

| VAL. |

LES ÈRES

Al'entrada del carrer Sant Marc ens trobarem amb un solar que hostatja un xicotet jardinet, eixa era la casa del tio Evaristo Alemany Gascó, un dels dos fusters del poble. L'entrada del poble des del barranc guarda dues eres de batre esglaonades. Els xiquets jugaven al futbol en la primera era, amb el problema que quan la pilota queia al barranc tardaven mitja hora per recollir-la.

Tot seguit, la primera casa de la dreta hi vivia el darrer manyà del poble, Vicent Seguí Camps. Si seguirem cap al carrer del Mig, després d'una pujadeta esglaonada, ens trobaríem amb l'antic forn de la Xima, la part posterior de la casa dels Patos, on hi havia un passatge que comunicava amb el carrer Major, hi desaparegué en 1919.

| CAS. |

LAS ÉRAS

En la entrada de la calle Sant Marc nos encontraremos con un solar que alberga un pequeño jardín, era la casa del tío Evaristo Alemany Gascó, uno de los dos carpinteros del pueblo. La entrada del pueblo desde el barranco guarda dos eras de trigo escalonadas. Los niños jugaban al fútbol en la primera era, con un problema, cuando la pelota caía al barranco tardaban media hora en recogerla.

A continuació, en la primera casa de la derecha vivía el último cerrajero del pueblo, Vicent Seguí Camps. Si seguimos hacia la calle del Mig (de en medio), después de una subida de escalones, nos encontraríamos con el antiguo horno de la Xima, la parte posterior de la casa de los Patos, donde había un pasaje que comunicaba con la calle Mayor, desapareció en 1919.

| ENG. |

THE THRESHING AREAS

At the beginning of Carrer de Sant Marc, there is a plot of land that houses a small garden. This was where Uncle Evaristo Alemany Gascó's house was located. He was one of the two carpenters in Alpatró. The entrance to the village from the ravine has two tiered threshing floors. Boys and girls played football in the first area, with the typical problem of needing maybe half an hour to fetch the ball if it fell into the ravine.

Further on, the first house on the right is where the last locksmith of the village lived, Vicent Seguí Camps. If you continue towards Carrer del Mig, after some steps you get to the old Xima oven, located at the back of Casa dels Patos, where there was a passage linking up with Carrer Major, that disappeared in 1919.

| FRA. |

LES AIRES DE BATTAGE

À l'entrée de la rue Sant Marc, nous trouvons une parcelle de terrain avec un petit jardin, qui était la maison de l'oncle Evaristo Alemany Gascó, l'un des deux charpentiers du village. L'entrée du village, depuis le ravin, conserve deux aires de battage du blé échelonnées. Les enfants jouaient au football sur la première aire de battage, mais il leur fallait une demi-heure pour aller chercher le ballon quand il avait le malheur de tomber dans le ravin.

C'est dans la première maison à droite que vivait le dernier serrurier du village, Vicent Seguí Camps. Si nous continuons vers la rue del Mig (du milieu), après une volée de marches, nous arrivons à l'ancien four de la Xima, la partie arrière de la maison des Patos, où un passage qui communiquait avec la rue Mayor a disparu en 1919.

PLAÇA SANT MARC

| VAL. |

PLAÇA SANT MARC

Arribem al que s'assembla a una plaça, on hi ha una casa amb una imatge del sant mirant a la plaça. Aquí se celebrava des de temps antic la festa de sant Marc (25 d'abril). Aquesta festa consistia a fer una foguera i el poble es reunia a sopar i ballar. La festa desaparegué els 50 i fou recuperada en 1977 per Andrés de Sales, rector d'aleshores.

Tot seguit, passarem per davant de la casa del rellotger de l'església, era la persona que s'encarregava de donar-li corda i mantenir el rellotge de la parròquia, que funcionava amb el toc de les campanes, com l'actual. Aquest rellotge desaparegué durant la guerra i no fou recuperat fins als 90.

Paral·lel al carrer sant Marc, veurem la Caseta de Vicent Marí, antic corral, restaurada per aquest ceramista que visqué 10 anys en el poble.

| CAS. |

PLAZA SANT MARC

Llegamos a lo que se asemeja a una plaza, donde hay una casa con una imagen del santo mirando a la plazuela. Aquí se celebraba desde antiguo la fiesta de sant Marc (25 de abril). Esta fiesta consistía en hacer una hoguera y el pueblo se reunía a cenar y bailar. La fiesta desapareció en los 50 y fue recuperada en 1977 por Andrés de Sales, párroco de entonces.

A continuación, pasaremos por la casa del relojero de la iglesia, era la persona que se encargaba de dar cuerda y mantener el reloj de la parroquia, que funcionaba con el toque de las campanas, como el actual. Este reloj desapareció durante la Guerra y no fue recuperado hasta los 90.

Paralelo a la calle sant Marc, veremos la casa de Vicent Marí, antiguo corral, restaurado por este ceramista que vivió 10 años en el pueblo.

| ENG. |

PLAÇA SANT MARC

The route arrives at what looks like a square, where there is a house that has an image of a saint looking at the square. The Feast Day of Saint Mark (on the 25th of April) has been celebrated here since ancient times. These festivities consisted in a bonfire being made and the people gathering to have dinner and to dance. The event disappeared in the fifties and was recovered by rector Andrés de Sales Ferri, in 1977.

Further on, the route passes by the house of the person who used to run and repair the church's clock, which was there before the Spanish Civil War and worked with ringing bells like the current one, which was installed during the nineties.

Parallel to Carrer de Sant Marc is Vicent Mari's old house, which was an ancient livestock pen that was restored by Vicent Mari himself, a ceramist who lived in the village for 10 years.

| FRA. |

PLAZA SANT MARC

Nous arrivons à ce qui semble être une place, où il y a une maison avec une image du saint tourné vers la petite place. C'est ici que la fête de Sant Marc (25 avril) est célébrée depuis l'Antiquité. Cette fête consistait à construire un feu de joie et les gens se rassemblaient pour dîner et danser. Cette fête a disparu dans les années 1950 et a été rétablie en 1977 par Andrés de Sales, le curé de l'époque.

Ensuite, nous passerons par la maison de l'horloger de l'église. Il s'agit de la personne qui était chargée de remonter et d'entretenir l'horloge paroissiale, qui était actionnée par la sonnerie des cloches, comme c'est le cas actuellement. Cette horloge a disparu pendant la guerre et n'a été récupérée que dans les années 1990.

Parallèlement à la rue Sant Marc, nous verrons la maison de Vicent Mari, une ancienne cour de ferme, restaurée par ce potier qui a vécu dans le village pendant 10 ans.

EL CASTELL D'AL-QALA I
LES HORTES DE LLOMBAI

RUTA URBANA

ALPATRÓ - PELS CARRERS DE LA MEMÒRIA

1. LA CREU DEL TERME
2. LES COVES
3. LA FILLOLA DE BAIX
4. EL RAVAL I EL CASTELLÓ
5. MUSEU "L'ALMÀSSERA DELS MOLTÓ"
6. LES ÈRES
7. PLAÇA DE SANT MARC
8. EL CASTELL D'AL-QALA I LES HORTES LLOMBAI
9. L'HORT DE LA SENYORETA, C/ MAJOR I LES ESCOLES
10. L'ESGLÉSIA DE L'ASSUMPCIÓ
11. EL CANTÓ DEL DAU
12. LA FILLOLA DE DALT
13. L'ANTIC PATRONAT
14. EL FOSSAR
15. ELS HOSTALS

*Més informació i memòries d'Alpatró amb el codi QR

*Más información y memorias de Alpatró con el código QR

*More information and memories of Alpatró with the QR code

*Plus information et mémoires de Alpatró avec le code QR

ALPATRÓ

IA VALL DE
GALLINERA
TURISME

| VAL. |

EL CASTELL D'AL-QALA
I LES HORTES DE LLOMBAI

En arribar al carrer Joan Fuster, el primer que observarem a l'horitzó i segons la llum del dia, les restes del castell d'Alcalà de Gallinera, o de Benissili, com es coneix popularment. Aquest castell roquer, incrustat en un sector de la serra del Penyal Gros, baix del tossal del Xarpolar, i en els límits del terme de la Vall. El castell d'Alcalà o de Benissili està situat a l'entrada de la Vall que ve de l'interior, a 784,7 metres d'altura, dominant així aquest pas natural. Aquest castell segueix les pautes normals del castell musulmà, amb albacar (pati gran) i celòquia (ciutadella) però destaca la gran extensió, la complexitat estructural i les defenses naturals que presenta. Fou la seu del famós cabdill Al-Azraq.

| CAS. |

EL CASTILLO DE AL-QALA
Y LAS HUERTAS DE LLOMBAI

Al llegar a la calle Joan Fuster, lo primero que observaremos en el horizonte y según la luz del día, son los restos del castillo de Alcalà de Gallinera, o de Benissili, como se conoce popularmente. Este castillo roquero, incrustado en un sector de la sierra del Penyal Gros, bajo del Tossal del Xarpolar, en los límites del término de la Vall. El castillo de Alcalà o de Benissili está situado en la entrada del valle que viene del interior, a 784,7 metros de altura, dominando así este paso natural. Este castillo sigue las pautas normales del castillo musulmán, con albacar (recinto grande) y ciudadela, pero destaca la gran extensión, la complejidad estructural y las defensas naturales que presenta. Fue la sede del famoso caudillo Al-Azraq.

| ENG. |

THE CASTLE OF AL-QALA
AND THE ORCHARDS OF LLOMBAI

Once you are on Carrer Joan Fuster, looking upwards it is possible to see on the horizon, if the light is right, the remains of the Castle of Alcalà de Gallinera, or the Castle of Benissili, as it is popularly known. This castle, perched up on a rock and inserted in the Sierra del Penyal Gros, below the Xarpolar peak and within the limits of the municipality of La Vall de Gallinera, was the headquarters of the famous al-Andalus leader called al-Azraq. It is located at the western entrance to the valley, at 784,7 metres above sea level, thereby dominating this natural mountain pass. The castle follows the normal building guidelines of the castles belonging to the al-Andalus period, with an albacar (large courtyard) and a celoquia (citadel), but what stands out is its great extension, its structural complexity and the natural defences.

| FRA. |

LE CHÂTEAU D'AL-QALA
ET LES HUERTAS DE LLOMBAI

En arrivant dans la rue Joan Fuster, on aperçoit d'abord à l'horizon, selon la lumière du jour, les vestiges du château d'Alcalà de Gallinera, ou Benissili, comme on l'appelle communément. Ce château rocheux est encastré dans un secteur de la chaîne de montagnes du Penyal Gros, au-dessous du Tossal del Xarpolar, à la limite de la commune de la Vall. Le château d'Alcalà ou Benissili est situé à l'entrée de la vallée venant de l'intérieur, à une altitude de 784,7 mètres, dominant ainsi ce col naturel. Ce château a été construit selon le modèle classique d'un château musulman, avec un albacar (grande enceinte) et une citadelle, mais il se distingue par ses grandes dimensions, la complexité de sa structure et ses défenses naturelles. C'était le siège du célèbre chef de guerre Al-Azraq.

L'HORT DE LA SENYORETA, C/ MAJOR I LES ESCOLES

| VAL. |

L'HORT DE LA SENYORETA

A la cruïlla entre el carrer Major, el del Llavador i el de Joan Fuster, trobarem l'Hort de la Senyoreta. Aquesta ampliació del carrer Major amb connexió amb el de Joan Fuster tingué lloc el 2004 i suposà la partició de l'Hort de la Senyoreta, un espai tancat amb un riu-rau, àrea de descans de la família Sastre Seguí, amb un camp de fruiters i jardí. Podem fitar tota l'extensió de l'antic Hort, de manera circular, i veurem el llavador del poble, construït en les aigües sobrants de la font del poble, l'any 1925. Encara que l'estructura ha estat reformada recentment, el safareig i les seues pedres de llavar són originals. Era el lloc de trobada de les dones i el seu lloc de recreació mentre es posaven al dia de les notícies del poble, d'ací ve l'expressió de "fer safareig" com a sinònim de xafardejar.

| CAS. |

EL HUERTO DE LA 'SENYORETA'

En el cruce entre las calles: Major, Llavador y Joan Fuster, encontraremos el Huerto de 'la Senyoreta'. Esta ampliación de la calle Major con conexión con el de Joan Fuster tuvo lugar el 2004 y supuso la partición del Huerto de 'la Senyoreta', un espacio cerrado con un riu-rau, área de descanso de la familia Sastre Seguí, con un campo de frutales y jardín. Podemos acotar toda la extensión del antiguo Huerto, de manera circular, y veremos el lavadero (safareig) del pueblo, construido en las aguas sobrantes de la fuente, en 1925. Aunque la estructura ha sido reformada recientemente, el lavadero y sus piedras de lavar son originales. Era el lugar de encuentro de las mujeres y su lugar de recreo mientras se ponían al día de las noticias del pueblo, de aquí viene la expresión de "fer safareig" como sinónimo de chismorrear.

LA SENYORETA'S GARDEN

The garden known locally as Hort de la Senyoreta can be found where Carrer Major, Carrer del Llavador and Carrer Joan Fuster meet. The extension of Carrer Major in 2004, connecting with Carrer Joan Fuster, took place at the expense of La Senyoreta's garden, a rest area for the Sastre-Seguí family in the centre of the village with a riurau (a typical local construction that was used for putting away drying raisins when it rained) that still stands. It is possible to go around the entire extension of the old orchard, and to see the village washing place, built in 1925 in order to make the most of the excess water from the village spring. Its structure has recently been renovated, although the tub and the washing stones are the original ones. It was the meeting place for women and their place of recreation while catching up with the news in the village, hence the expression "doing laundry" as a synonym for gossip.

LE HUERTO DE 'LA SENYORETA'

Au croisement des rues Major, Llavador et Joan Fuster, se trouve le Huerto de 'la Senyoreta'. Cet agrandissement de la rue Major, rattachée à la rue Joan Fuster, a eu lieu en 2004 et a nécessité de diviser le Huerto de 'la Senyoreta', un espace clos avec un riu-rau, une zone de repos de la famille Sastre Seguí, avec un champ d'arbres fruitiers et un jardin. Nous pouvons délimiter toute l'extension de l'ancien Huerto, en forme de cercle, et nous verrons le lavoir (safareig) du village, construit avec le surplus d'eau de la fontaine en 1925. Bien que la structure ait été récemment rénovée, le lavoir et ses pierres à laver sont d'origine. C'était le lieu de rencontre des femmes et leur lieu de récréation pendant qu'elles échangeaient les nouvelles du village, d'où l'expression "fer safareig" synonyme de faire des commérages.

EL CARRER MAJOR I LES ESCOLES

A l'inici del carrer Major, cantonada Joan Fuster, a mà esquerra, hi tenim el taller del darrer fuster del poble, José Maria Seguí Cloquell, i dues cases més amunt l'antiga escola de xiquetes i xiquets, que ara tenen uns 75 anys.

Més avant en una casa particular, es troba un retaule ceràmic del segle XVIII, en homenatge al Corpus Christi. Just, quasi enfront de la casa anterior trobarem l'antic forn de la Xima. Després, veurem l'antic Bar Emilio, institució del poble que actuava com a Casino, llar dels jubilats i punt d'encontre obligatori del veïnat.

Enfront hi descobrim la Casa Abadia i la font del poble, construïda en 1925-26. En la plaça podem observar la imponent casa senyorial dels Sastre-Seguí, família procedent de Vilallonga, anomenats "els Viudos", que arrelaren al llarg dels XIX, actualment alberga una casa rural.

LA CALLE MAYOR Y LAS ESCUELAS

Al inicio de la calle Mayor, esquina con Joan Fuster, a mano izquierda, tenemos el taller del último carpintero del pueblo, José Maria Seguí Cloquell, y dos casas más arriba la antigua escuela de niñas y niños, que ahora tienen unos 75 años.

Más adelante, en una casa particular, se encuentra un retablo cerámico del siglo XVIII, en homenaje al Corpus Christi. Casi enfrente de la casa anterior, encontraremos el antiguo horno de la Xima. Después, veremos el antiguo Bar Emilio, institución del pueblo que actuaba como Casino, hogar de los jubilados y punto de encuentro obligatorio del vecindario.

Enfrente descubrimos la Casa Abadía y la fuente del pueblo, construida en 1925-26. En la plaza podemos observar la imponente casa señorial de los Sastre-Seguí, familia procedente de Vilallonga, denominados "los Viudos", que se arraigaron a lo largo del s. XIX, actualmente alberga una casa rural.

| ENG. |

CARRER MAJOR AND THE SCHOOL

At the beginning of Carrer Major, on the left-hand side, at the corner with Carrer Joan Fuster, is where the workshop of the village's last carpenter (José Maria Seguí Cloquell) was located. Two houses further on was the old school for the girls and boys who are now about 75 years old.

In a private house further down the street there is a ceramic altarpiece in honour of Corpus Christi, created in the 18th century. Just in front of this house is where the old Xima oven was located. Then there is the old Bar Emilio, a village institution that acted as a casino, a place for retired villagers to spend their days and a mandatory meeting point for the neighbourhood.

Opposite is the Abbey House and the village fountain, built in 1925-26. In the square you can see the imposing manor house of the Sastre-Seguí family from Vilallonga, called "els Viudos", which put down roots in the village during the 19th century. It currently houses a rural bed and breakfast.

| FRA. |

CARRER MAJOR ET LES ÉCOLES

Au début de la rue Major, à l'angle avec la rue Joan Fuster, sur la gauche, se trouve l'atelier du dernier charpentier du village, José Maria Seguí Cloquell, et deux maisons plus haut, l'ancienne école de filles et de garçons, qui ont maintenant environ 75 ans.

Plus loin, dans une maison privée, se trouve un retable en céramique du XVIIIe siècle en hommage au Corpus Christi. Presque en face de la maison précédente, nous trouvons l'ancien four de la Xima. Nous verrons ensuite l'ancien Bar Emilio, une institution du village qui faisait office de casino, de maison pour les retraités et de point de rencontre obligatoire du voisinage.

En face, se trouve la Casa Abadía et la fontaine du village, construite en 1925-26. Sur la place, on peut voir l'imposant manoir des Sastre-Seguí, une famille de Vilallonga, connue sous le nom de "los Viudos", qui s'est installée au cours du XIXe siècle, et qui abrite aujourd'hui une maison rurale.

L'ESGLÉSIA DE L'ASSUMPCIÓ

ESGLÉSIA DE L'ASSUMPCIÓ

La parròquia de l'Assumpció d'Alpatró fou creada en 1535. En la Visita Pastoral de 1578, el visitador manà als jurats i l'Alcaid, la construcció d'una església i un retaule decent sota invocació de Nostra Senyora, aquest mandat es repetirà en la del 1583. En la visita de 1587 alludeix a l'existència d'una església. L'actual església construïda sobre una part de l'antiga mesquita (segurament ocupava des de la sagristia fins a l'altar major, i donava al carrer de la Pilota, l'entrada del poble). A partir 1869-70, essent rector Vicent Soriano, s'amplia des de l'actual creuer fins a la porta. El temple presenta una nau central amb capelles entre els contraforts, cobert per una volta bufada. La torre campanar actual de 1825, té dues campanes, Maria i Bàrbera, beneïdes en 1631.

IGLESIA DE LA ASUNCIÓN

La parroquia de la Asunción de Alpatró fue creada en 1535. En la Visita Pastoral de 1578, el visitador mandó a los jurados y al Alcaide, la construcción de una iglesia y un retablo decente bajo invocación de Nuestra Señora, este mandato se repetiría en la del 1583. En la visita de 1587 alude a la existencia de una iglesia. La actual iglesia construida sobre parte de la antigua mezquita (seguramente ocupaba desde la sacristía hasta el altar mayor y daba a la calle de la Pilota, la entrada del pueblo). A partir 1869-70, siendo párroco Vicent Soriano, se amplía desde el actual crucero hasta la puerta. El templo presenta una nave central con capillas entre los contrafuertes, cubierto por una bóveda vaída. La torre campanario actual de 1825, tiene dos campanas, Maria y Bàrbera, bendecidas en 1631.

THE CHURCH OF THE ASSUMPTION

The parish of the Assumption of Alpatró was created in 1535. During the pastoral visit of 1578, the visitor ordered the officials and the warden to construct a church and a decent altarpiece by invocation of Our Lady, and this order was repeated in 1583. During the 1587 visit there is an allusion to the existence of a church. The current construction was built on top of part of the old mosque (covering the area occupied by the current transept, the high altar, the communion chapel and the sacristy, and facing towards the entrance of the village, Carrer de la Pilota). Under the rectory of Vicent Soriano, the temple was enlarged during the period 1869-1870, from the transept to the main entrance. The temple has a central nave with chapels between the buttresses, covered by a sail vault. The bell tower, which was built in 1825, has two bells, called Maria and Bàrbera, which were blessed in 1631.

ÉGLISE DE L'ASSOMPTION

La paroisse de l'Assomption d'Alpatró a été créée en 1535. Lors de la visite pastorale de 1578, le visiteur ordonne aux jurés et au gouverneur de construire une église et un retable décent sous l'invocation de Notre-Dame. Cet ordre est répété lors de la visite de 1583. Lors de la visite de 1587, il fait allusion à l'existence d'une église. L'église actuelle a été construite sur une partie de l'ancienne mosquée (elle allait probablement de la sacristie à l'autel principal et donnait sur la rue de la Pilota, l'entrée du village). À partir de 1869-70, lorsque Vicent Soriano était curé de la paroisse, elle a été étendue du transept actuel jusqu'à la porte. L'église comporte une nef centrale avec des chapelles entre les contreforts, couverte par une voûte en hémicycle. Le clocher actuel, qui date de 1825, a deux cloches, Maria et Bàrbera, bénies en 1631.

| VAL. | [EL RETAULE MAJOR](#)

El retaule consta de dos cossos i un únic carrer. És un típic retaule barroc valencià, possiblement de finals del s. XVII. Amb dinamisme i ressaltos volumètrics en la seua estructura, abundant decoració i columnes salomòniques molt característiques de l'art barroc. +INFO i descripció completa de Francesc Aracil i Pérez. Escanejant el codi QR.

| CAS. | [EL RETABLO MAJOR](#)

El retablo consta de dos cuerpos y una única calle. Es un típico retablo barroco valenciano, posiblemente de finales del s. XVII. Con dinamismo y resaltes volumétricos en su estructura, abundante decoración y columnas salomónicas muy características del arte barroco. +INFO y descripción completa de Francesc Aracil i Pérez. Escaneando el código QR.

| ENG. | [THE ALTARPIECE](#)

The altarpiece consists of two registers. It is a typical Valencian Baroque altarpiece, possibly dating from the end of the 17th century, with great dynamism and volumetric highlights in its structure, abundant decoration and Solomonian columns which are very characteristic of Baroque art. For more information and a full description by Francesc Aracil i Pérez, scan the QR code.

| FRA. | [LE RETABLE PRINCIPAL](#)

Le retable est composé de deux sections et d'une seule rue. Il s'agit d'un retable baroque valencien typique, probablement de la fin du XVIIe siècle. Sa structure présente un dynamisme et des saillies volumétriques, une décoration abondante et des colonnes torses très caractéristiques de l'art baroque. +INFO et description complète de Francesc Aracil i Pérez. Scanner le code QR.

EL CANTÓ DEL DAU

| VAL. |

EL CANTÓ DEL DAU

Aquest cantó dona a tres carrers: la Pilota, que connectaria amb l'Era de Dalt, el carrer Major i la Fillola de Dalt. Ens trobem en la casa de Baptiste Pino, el darrer ferrer del poble, anteriorment havia estat el forn d'Emília Gascó, sogra de Baptiste Pino. Aquest cantó era el lloc d'on es treia per jugar a pilota, en la modalitat de raspall que és la més típica a la Marina Alta. Al carrer de la Pilota, antigament hi havia la botiga d'Àngel Pardo i Matilde de Benissili. I al costat de la botiga estava l'antiga oficina de correus de la Vall de Gallinera i Alcalà. L'oficina va deixar d'existir quan Antoni el carter es va jubilar.

Enfront de l'antiga oficina descobrim un plafó ceràmic de finals del s. XVIII, de 1792, que representa a sant Josep, forma part de la casa particular de Joaquín Morell Pavia.

| CAS. |

LA ESQUINA DEL 'DAU'

Esta esquina da a tres calles: La Pilota, que conectaría con la Era de arriba, la calle Mayor y la Fillola de Arriba. Nos encontramos en la casa de Baptiste Pino, el último herrero del pueblo, anteriormente había sido el horno de Emilia Gascó, suegra de Baptiste Pino. Esta esquina era el lugar de donde se sacaba para jugar a pelota, en la modalidad de 'Raspall' que es la más típica en la Marina Alta. En la calle de La Pilota, antiguamente estaba la tienda de Àngel Pardo y Matilde de Benissili. Y junto a la tienda estaba la antigua oficina de correos de la Vall de Gallinera y Alcalà. La oficina dejó de existir cuando Antoni el cartero se jubiló.

Frente a la antigua oficina descubrimos un retablo cerámico de finales del s. XVIII, de 1792, que representa a San José, forma parte de la casa particular de Joaquín Morell Pavia.

| ENG. |

THE 'DAU' CORNER

This corner is located where three streets meet: Carrer de la Pilota, which links up with Era de Dalt, Carrer Major and La Fillola de Dalt. It is where the house of Baptiste Pino, the village's last blacksmith, is located and it had previously been Emilia Gascó's bakery, who was his mother-in-law. This corner is the place where the ball is served, specifically when playing the raspall mode, which is the most typical pilota style played in the Marina Alta region. When walking along Carrer de la Pilota it is possible to see the house where the shop run by Àngel Pardo and Matilde de Benissili used to be. Next to the shop is the house where the old post office in La Vall de Gallinera and Alcalà used to be. When Antonio the postman retired, the office was closed.

Opposite the old post office there is a ceramic panel from 1792, with a representation of Saint Joseph, located on Joaquín Morell Pavia's house.

| FRA. |

LE COIN DU 'DAU'

Ce coin mène à trois rues: La Pilota, qui rejoint la Era de arriba, la rue Mayor et la Fillola de Arriba. Nous sommes dans la maison de Baptiste Pino, le dernier forgeron du village, qui était auparavant le four d'Emília Gascó, belle-mère de Baptiste Pino. C'est dans ce coin que l'on jouait au 'Raspall', le jeu de pelote le plus typique de la Marina Alta. Dans la rue de La Pilota, il y avait autrefois la boutique d'Àngel Pardo et Matilde de Benissili. Et à côté de la boutique se trouvait l'ancien bureau de poste de la Vall de Gallinera et Alcalà. Le bureau a fermé ses portes lorsqu'Antoni, le facteur, a pris sa retraite.

Devant l'ancien bureau de poste, nous découvrons un retable en céramique de la fin du XVIIIe siècle, datant de 1792, qui représente Saint Joseph, appartenant à la maison privée de Joaquín Morell Pavia.

LA FILLOLA DE DALT

| VAL. |

LA FILLOLA DE DALT

Enfront del Bar Keles teníem l'antiga carnisseria d'Enrique Pavia Gascó i Assumpció Gascó Alemany. On es va realitzar l'última matança del porc pública, utilitzant argilagues per cremar els pèls sobrants i a la manera tradicional (la matança del porc és una festa ancestral molt arrelada al calendari popular, a l'hivern i amb l'aturada de la terra momentània, els esforços eren per matar i fer els embotits i curats de la carn per a tot l'any).

En aquesta mateixa placeta estava l'antiga Cooperativa sant Pasqual de Benissili, on s'envasaven cireres. A l'altre costat de carrer, tindríem en el lloc que ocupa ara l'antic Forn Alemany, l'antiga Trencadora d'Ametles d'Alfredo Domènech Camps i els seus fills. Comerç que ocupava a diferents dones durant la temporada.

| CAS. |

LA 'FILLOLA' DE ARRIBA

Frente al Bar Keles teníamos la antigua carnicería de Enrique Pavia Gascó y Assumpció Gascó Alemany. Donde se realizó la última matanza del cerdo pública, utilizando aliagas para quemar los pelos sobrantes y a la manera tradicional (la matanza del cerdo es una fiesta ancestral muy arraigada al calendario popular, en invierno y con la parada de la tierra momentánea, los esfuerzos eran para la matanza y hacer embutidos y curados de la carne para todo el año).

En esta misma plazoleta estaba la antigua Cooperativa de sant Pascual de Benissili, donde se envasaban cerezas. Al otro lado de la calle, tendríamos, en el lugar que ocupa ahora el antiguo horno Alemany, una antigua peladora de almendras propiedad de Alfredo Domènech Camps e hijos. Comercio que ocupaba a diferentes mujeres durante la temporada.

| ENG. |

LA FILLOLA DE DALT

In front of Bar Keles is the building of the old butcher's shop which belonged to Enrique Pavia Gascó and Assumpció Gascó Alemany, where the last pig was killed in the middle of the street, burning its skin and hair with some gorse in the traditional way (the slaughter of the pig is an ancestral celebration deeply rooted in the popular calendar, taking place in winter when the fields were not productive and the people directed their efforts towards killing their pigs and making sausages and cold cuts for the whole year).

In this same little square is where the headquarters of the Cooperative of Sant Pasqual de Benissili was located, where the cherries were packed. On the other side of the street is the place where the old Alemany oven was located, which had previously been used by the almond shell-breaking business run by Alfredo Domènech Camps and his children, giving work to various women during the almond season.

| C.A. |

LA 'FILLOLA' DE ARRIBA

En face du Bar Keles, il y avait l'ancienne boucherie d'Enrique Pavia Gascó et Assumpció Gascó Alemany. C'est ici qu'a eu lieu le dernier abattage public de porcs, où les poils restants étaient brûlés à l'aide d'ajoncs de manière traditionnelle (l'abattage de porcs est une fête ancestrale profondément ancrée dans le calendrier populaire. En hiver, du fait que la terre était temporairement paralysée, on en profitait pour abattre les porcs et en faire des saucisses et de la viande séchée pour toute l'année).

Sur cette même place se trouvait l'ancienne Cooperativa de sant Pascual de Benissili, où les cerises étaient conditionnées. De l'autre côté de la rue, à la place qu'occupe aujourd'hui l'ancien four Alemany, qui était auparavant occupée par une éplucheuse d'amandes appartenant à Alfredo Domènech Camps et ses fils. Un métier qui donnait de l'ouvrage aux femmes pendant la saison.

L'ANTIC PATRONAT

L'ANTIC PATRONAT

Enfront del Forn estava l'antic Patronat de la Cooperativa de sant Marc. Fou fundat sota la protecció de la parròquia, per mossén Ricardo Arnau Zamorano, rector entre 1959-1961. Aquest edifici perdé la seua funció de cooperativa i lloc d'envasament de cireres, així com bar, a partir dels 80. L'edifici fou construït en la dècada dels 40, el seu solar formava part d'uns bancals elevats sobre el carrer, què foren buidats al nivell de la via. Durant l'excavació del solar, entre 1941-1942, fou trobada una làpida sepulcral rectangular amb restes d'emmarcament, amb desbast a la cara posterior, escrita en àrab cúfic. La làpida estava datada l'any 331 de l'hègira (15 de desembre del 942 al 5 de gener del 943 d. C.). En la inscripció podem llegir que la tomba és d'Al-Batin Abd-Allah i es conserva al Museu Camilo Visedo d'Alcoi. La troballa ens assenyala la presència d'un fossar musulmà.

EL ANTIGUO PATRONATO

Frente al horno estaba el antiguo Patronato de la Cooperativa de sant Marc. Fue fundado bajo la protección de la parroquia, por el padre Ricardo Arnau Zamorano, párroco entre 1959-1961. Este edificio perdió su función de cooperativa y lugar de envasado de cerezas, así como bar, a partir de los 80. El edificio fue construido en la década de los 40, su solar formaba parte de unos bancales elevados sobre la calle, qué fueron vaciados al nivel del vial. Durante la excavación del solar, entre 1941-1942, fue encontrada una lápida sepulcral rectangular con restos de enmarcado, con desbaste en la cara posterior, escrita en árabe cúfico. La lápida fue datada en el 331 de la hégira (15 de diciembre del 942 al 5 de enero del 943 d. C.). En la inscripción podemos leer que la tumba es de Al-Batin Abd-Allah y se conserva en el Museo Camilo Visedo de Alcoy. El hallazgo nos señala la presencia de un cementerio musulmán.

THE OLD PATRONAT

In front of where the Alemany oven used to be is the old building of the board of trustees of the cooperative known as Cooperativa de Sant Marc. It was founded under the aegis of the parish, by the reverend Ricardo Arnau Zamorano, rector of the parish of Alpatró during the period 1959-1961. This building lost its function as a cooperative and a place for cherry packaging, and from the 1980s onwards it was only a bar. The building was built in the 1940s and its site was part of a raised terrace which stood above the street, which was emptied so as to bring the ground to street level. During the excavation of the site, which took place during 1941-1942, a rectangular tombstone was found with remains of a frame, with the back face partially showing a text in Kufic Arabic. The tombstone was dated 331 Hegira (from the 15th of December 942 to the 5th of January 943 AD). The inscription indicates that it was Al-Batin Abd-Allah's tomb and the gravestone is conserved in the Camilo Visedo Museum in Alcoy. The find indicates the presence of a Muslim gravesite.

L'ANCIEN PATRONAGE

En face du four se trouvait l'ancien Patronage de la Coopérative de Saint Marc. Il a été fondé sous la protection de la paroisse, par le père Ricardo Arnau Zamorano, curé de la paroisse entre 1959-1961. Ce bâtiment a perdu sa fonction de coopérative et de lieu d'emballage des cerises, ainsi que de bar, à partir des années 80. Le bâtiment a été construit dans les années 1940, sa parcelle faisait partie de terrasses surélevées au-dessus de la rue, qui ont été mises à niveau de la route. Lors de l'excavation du terrain, entre 1941-1942, on a trouvé une pierre tombale rectangulaire avec des traces d'encadrement, avec une face arrière grossièrement taillée et des inscriptions en caractères arabes coufiques. La pierre tombale a été datée du 331 de l'Hégire (15 décembre 942 au 5 janvier 943 d. C.). L'inscription indique que la tombe appartient à Al-Batin Abd-Allah. Elle est conservée au musée Camilo Visedo de Alcoy. Cette découverte indique la présence d'un cimetière musulman.

| VAL. |

EL FOSSAR

Al final de la Fillola de Dalt, prop del carrer Carretera, trobem una altra especial referència: la presència d'un fossar segurament cristià, que ocuparia la casa de Vicent el Rita i, part, de l'actual casa de Dolors Alemany. No seria gens estranya aquesta presència, perquè la part de darrere de les cases de la Puríssima, des del Forn Alemany fins a tocar la carretera hi havia un bancal bastant extens, ara convertit en solars, que s'anomenava Bancal de l'Església, que hom considerat part de les propietats de l'antiga mesquita que després passaren a dependre de la parròquia en constituir-se aquesta en 1535. Així apareix reflectit en el capbreu islàmic de 1532.

| CAS. |

EL 'FOSSAR' (CEMENTERIO)

Al final de la Fillola de Arriba, cerca de la calle Carretera, encontramos otra especial referencia: la presencia de un cementerio seguramente cristiano, que ocuparía la casa de Vicent el Rita y, parte, de la actual casa de Dolors Alemany. No sería nada extraño esta presencia, ya que en la parte de atrás de las casas de la calle Purísima, desde el horno Alemany hasta tocar la carretera, había un bancal bastante extenso, ahora convertido en solares, que se denominaba Bancal de la Iglesia, que se consideraba parte de las propiedades de la antigua mezquita, que después pasaron a depender de la parroquia al constituirse ésta en 1535. Así aparece reflejado en el 'capbreu' (libro de cabrevación) islámico de 1532.

| ENG. |

EL 'FOSSAR' (GRAVESITE)

At the end of La Fillola de Dalt, near Carrer Carretera, there is another special point of reference: the presence of a Christian gravesite which must have been located where the house of Vicent el Rita was built, as well as where part of the current house of Dolors Alemany is located and in the unbuilt back lot. This presence is not at all something unexpected because at the back of the houses of La Puríssima, from the Alemany oven until the main road, there was a fairly large terraced field, now converted into plots, which was called the church field, that had belonged to the old mosque and later became the property of the new parish, constituted in 1535. This is reflected in the Islamic 'capbreu' of 1532.

| FRA. |

EL 'FOSSAR' (CIMETIÈRE)

Au bout de la Fillola de Arriba, près de la rue Carretera, nous trouvons une autre référence particulière: la présence d'un cimetière, probablement chrétien, qui aurait occupé la maison de Vicent el Rita et une partie de l'actuelle maison de Dolors Alemany. Cette présence n'aurait rien d'étrange, puisqu'à l'arrière des maisons de la rue Purísima, depuis le four Alemany jusqu'à la route, il y avait un terrain assez étendu, aujourd'hui transformé en parcelles, appelé Bancal de la Iglesia, qui était considéré comme faisant partie des propriétés de l'ancienne mosquée, puis de la paroisse lorsque celle-ci a été constituée en 1535. Ceci est reflété dans le 'capbreu' islamique de 1532.

ELS HOSTALS

| VAL. |

ELS HOSTALS

L'Hostal de José Alemany Gascó i Trinitat Marzá, què perdurà fins a 1940, sorgiria a conseqüència de la construcció de la carretera 3311 (actual CV-700), al voltant de 1923, formaria part d'una xarxa d'hostals que assitrien als carreters o traginers que circulaven des de Pego fins a Planes (Benirrama, Benissivà, Alpatró, l'hostal de la Casilla, la Venta del Tomaco i la Venta de Margalida).

Al costat de l'hostal hi havia un trinquet de pilota grossa que serviria també de distracció als visitants. Al costat va viure Àngel Alemany i Alemany, manyà de professió. En l'entrada del poble, a mà esquerra, en la tercera casa trobem l'Hostal dels Blancos, successor de l'anterior hostal, i fundat per Miquel Marzá Cervera (germà de Trinidad Marzá) i Maria Cervera Seguí. Aquest hostal perdurà en forma de bar fins als anys 70, on els veïns s'hi apropaven a fer-se el vermut. Segons conta la neta els fundadors se'l coneixia com l'hostal del Mal Abric, sense saber-ne el motiu...

| CAS. |

LOS HOSTALES

El Hostal de José Alemany Gascó y Trinidad Marzá, que perduró hasta 1940, surgiría a consecuencia de la construcción de la carretera 3311 (actual CV-700), alrededor de 1923, formaría parte de una red de hostales que asistieron a los carreteros y arrieros que circulaban desde Pego hasta Planes (Benirrama, Benissivà, Alpatró, el hostal de la Casilla, la Venta del Tomaco y la Venta de Margalida).

Junto al hostal había un trinquete de pelota gorda que serviría también de distracción a los visitantes. Al lado vivió Ángel Alemany i Alemany, cerrajero de profesión. En la entrada del pueblo, a mano izquierda, en la tercera casa encontramos el Hostal de los Blancos, sucesor del anterior hostal, y fundado por Miquel Marzá Cervera (hermano de Trinidad Marzá) y Maria Cervera Seguí. Este hostal perduró en forma de bar hasta los años 70, donde los vecinos se acercaban para tomar el vermut. Según cuenta la nieta los fundadores, se lo conocía como el hostal del Mal Abrigo, sin saber el motivo...

| ENG. |

THE GUESTHOUSES

The guesthouse run by José Alemany Gascó and Trinitat Marzá, which lasted until 1940, arose as a result of the construction of the C-3311 road (the current CV-700 road), around 1923, and was part of a network of guesthouses where the cart and mule drivers that travelled from Pego to Planes stayed (Benirrama, Benissivà, Alpatró, L'Hostel de la Casilla, the Tomaco Inn and the Margalida Inn).

This guesthouse had a large ball court which provided the visitors with a pastime. Next door lived Àngel Alemany i Alemany, a locksmith by profession. When entering the village, the third house on the left-hand side was the guesthouse known as Hostal dels Blancos, successor of the previously mentioned guesthouse and founded by Miquel Marzá Cervera (Trinidad Marzá's brother) and Maria Cervera Seguí. This guesthouse existed until the seventies as a bar, where the villagers used to go for a vermuth. As told by a granddaughter of the founders, it was known as the "bad shelter guesthouse", although the reason behind this popular name remains unknown...

| FRA. |

LES AUBERGES

L'Hostal de José Alemany Gascó et Trinidad Marzá, qui a existé jusqu'en 1940, a été édifié à la suite de la construction de la route 3311 (actuelle CV-700), vers 1923. Il faisait partie d'un réseau d'auberges destinées aux charretiers et muletiers qui se rendaient de Pego à Planes (Benirrama, Benissivà, Alpatró, l'hostal de la Casilla, la Venta del Tomaco et la Venta de Margalida).

À côté de l'auberge se trouvait un trinquet de grosse pelote, qui servait également de distraction pour les visiteurs. À côté, vivait Àngel Alemany i Alemany qui était serrurier. À l'entrée du village, à gauche, dans la troisième maison, se trouve l'Hostal de los Blancos, successeur de l'auberge précédente, et fondé par Miquel Marzá Cervera (frère de Trinidad Marzá) et Maria Cervera Seguí. Cette auberge a subsisté sous forme de bar jusque dans les années 1970, où les habitants venaient prendre un vermuth. Selon la petite-fille des fondateurs, il était connu sous le nom d'hostal del Mal Abrigo, sans pour autant en connaître la raison...

RUTA URBANA

PELS CARRERS DE LA MEMÒRIA

Textos i idea original: Vicent Puig i Gascó

Fotografies: Roberto Llorens, Mikel Alemany, Rosana Seguí i Adrián Alemany

Imatge i disseny: Arrels Marinades

Edició: Ajuntament de la Vall de Gallinera, 2022

Web: www.lavalldegallineraturisme.org

Agraïments especials: Aquests records i històries no haurien estat possibles sense la col·laboració de molta gent, entre els quals vull remarcar, especialment: Dolors Alemany; Empar Alemany, "de l'Hostal"; Xaro Alemany "de l'Hostal"; Francesc Alemany i Seguí, "Paco de la Pura"; Juan Alemany, "El Pato"; Joan Alemany i Puig; Josefa Albors "Pepica"; Maria Cervera "del Cartero"; Joaquina Gascó i Palmer "Bella"; Vicent Mari i Roig; Vicent Puig i Seguí "El Surdo"; Ximo Seguí i Milvaques; Lola Seguí "la del Bar Emilio".

UNIO CULTURAL D'AMICS DE
LA VALL DE GALLINERA

